

Nordisk politiforskning
Årgang 2, Nr. 2-2015 s. 128–147
ISSN Online: 1894-8693

PEER REVIEWED ARTICLE

Utviklingen av fysiske ferdigheter og arrestasjonsteknikk i det norske politiet

Pål Lagestad

Dosent, Høgskolen i Nord-Trøndelag, email: Pal.Lagestad@hint.no

SUMMARY

The main objective of this study was to examine the frequency of police officers' training and use of arresting techniques and to investigate police officers' attitudes to annual physical tests of physical skills and arresting techniques. The study also examines the officers' assessment of their own physical skills. The results show that most of the police officers rarely use arresting techniques during police work, and only train arresting techniques two to five times a year. It is argued that this is insufficient to maintain and develop adequate skills. However, the results also show that the police officers are in general positive to annual physical tests of physical skills and arresting techniques – a strategy that may increase the training frequency. Finally, the police officers assessed their own physical skills as being at the same level after three years in the job.

Nøkkelord

politikultur, fysiske ferdigheter, arrestasjonsteknikk, politibetjenter, styrke

INNLEDNING

De siste årene har politiets bruk av fysisk makt havnet i et negativt lys, blant annet i Obiora-saken (Lie, 2010). Obiora-sakens utfall kan skyldes ulike faktorer, og den rettslige gjennomgangen av saken påviste at de aktuelle politibetjentene ikke valgte/evnet å bruke tradisjonelle arrestasjonsteknikker, som nedleggelse forover/bakover. I stedet ble det brukt nødvergeteknikker, som halsgrep og mageleie – teknikker som rettsmedisinere anser som livsfarlige (Spesialenheten for politisaker, 2006). Det er grunn til å tro at bedre ferdigheter i arrestasjonsteknikk kan bidra til at politiet i mindre grad trenger å bruke halsgrep for å få kontroll over personer, slik flere politiforskere påpeker (Lagestad, 2008; Lie, 2010). Medienes dekning av flere tilfeller hvor politiet har brukt ulike fysiske ferdigheter med uønsket utfall, aktualiserer en gjennomgang av den forskningen som er utført på feltet. Litteratursøk tyder på at en slik gjennomgang av den senere forskningen på feltet ikke er utført.

Politiarbeid kan hevdes å være så mangt. Flere studier har pekt på at store deler av politiets arbeid består i å kjøre rundt i bil (Holmberg, 2003; Holgersson &

UNIVERSITETSFORLAGET

 idunn.no
Nordiske tidsskrifter på nett

This article is downloaded from www.idunn.no. © 2015 Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY-NC 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for non-commercial use, provided the original author and source are credited.

Knutsson, 2012; Lagestad, 2011a). Samtidig er det også viktig å påpeke at en liten del av politiarbeidet stiller store krav til generelle fysiske ferdigheter og ferdigheter i arrestasjonsteknikk (Lagestad, 2011b). Norge var det første landet i Europa som startet opp med en treårig politiutdanning i form av høgskolestudier i 1992 (Lagestad, 2014). I denne utdanningen ble det lagt vekt på fysiske ferdigheter i form av grunntrening (styrke, spenst, utholdenhet etc.) og arrestasjonsteknikk. De fysiske ferdighetene styrke, spenst og utholdenhet sammen med de arrestasjonstekniske ferdighetene ligger til grunn for politibetjentens evne til å bruke fysisk makt. For å bli tatt opp som student ved Politihøgskolen må kandidatene bestå fysiske tester, og videre gjennom politiutdanningen må en bestå flere fysiske tester i styrke og utholdenhet samt en ferdighetseksamen i arrestasjonsteknikk.

Litteratursøk viser at det etter hvert foreligger noe forskning på politiets ferdigheter innen ulike former for styrke, utholdenhet, hurtighet og spenst, uten at disse resultatene er blitt drøftet. Politiforskningen har i liten grad sett på hvor mye fysisk makt det norske politiet bruker, og hvilken kvalitet maktutøvelsen har, skjønt det er utført noen få studier. Hvor ofte det norske politiet bruker fysisk makt, er belyst i kun én intervjustudie med forholdsvis få informanter (Lagestad, 2008). I samme studie ble hyppigheten av politiets trening på bruk av fysisk makt belyst. Også Lie (2010) har belyst treningshyppigheten når det gjelder politibetjentes arrestasjonsteknikk, ved hjelp av en spørreskjemaundersøkelse. Begge disse studiene peker på at treningshyppigheten og kvaliteten på arrestasjonsteknikken til politibetjenter som hadde jobbet flere år i det norske politiet, synes å være mangelfulle. Andresen (2014) peker på at norsk politi må ha et system som produserer færrest mulig saker der maktbruken blir kritisert. I så måte er det viktig med forskning som kan bekrefte eller avkrefte de få studiene som er gjort på området, og også drøfte nærmere hva som kan ligge bak disse manglene.

Rahtz (2003) fremhever at politiarbeid er «hands on business», hvor politiet ofte skiller publikum, frakter dem bort og noen ganger bruker pågripelsesteknikker (arrestasjonsteknikk) for å få kontroll på personer. At gode fysiske ferdigheter bør ligge til grunn for dette, er ganske åpenbart. Wilmore og Davis (1979) samt Greenberg og Berger (1983) fant tidlig at det var en positiv sammenheng mellom slike fysiske ferdigheter og arrestasjonsteknikk. Dette er funn som nylig ble understøttet av en studie blant norske politistudenters ferdigheter i arrestasjonsteknikk og fysiske testresultater i styrke og utholdenhet (Dillern, Jenssen, Lagestad, Nygård & Ingebrigtsen, 2014).

Ifølge Bjørklund (1997) er ønsket om å drive idrett en sentral motivasjonsfaktor når en søker Politihøgskolen. Av den grunn skiller nok politistudenter seg ut fra normalbefolkningen. Tidligere forskning på norske politistudenters fysiske prestasjoner har vist at de mannlige politistudentene i 2005 presterte bedre i de styrkerelaterte øvelsene, som benkpress og kroppsheving i bom, enn studentene i 1995, mens de hadde en reduksjon i prestasjonene på 3000 meter i samme periode (Lagestad, 2006). En spørreskjemabasert studie over politi-

betjenters fysiske trening etter tre år i politiet viser at treningshyppigheten går ned (Lagestad & Tillaar, 2014b). Politibetjentene trente sjeldnere etter tre år i politiet enn i slutten av studietiden. De hadde også i mindre grad satt seg mål med treningen sin og brukte i mindre grad treningsplaner i treningsarbeidet. Tester av det norske politiets ferdigheter innen styrke, spenst og utholdenhet viste at disse ble redusert etter 16 års politiarbeid (Lagestad, Jenssen & Dillern, 2014).

Flere studier har pekt på at nettopp politibetjentene selv opplever at det i liten grad er tilrettelagt for fysisk trening på tjenestestedene (Lagestad mfl., 2011; Lie, 2010). I en artikkel ble det argumentert for at årlige fysiske tester ville kunne ha en positiv betydning for treningshyppigheten når det gjaldt både arrestasjonsteknikk og annen fysisk trening (Lagestad & Tillaar, 2014b), ved at slike årlige tester ville fremme mer trening på arrestasjonsteknikk. Om dette vil være et godt og gjennomførbart tiltak for å forbedre fysiske ferdigheter og arrestasjonsteknikk, avhenger av i hvilken grad politibetjentene er positive til slike tester, og kunnskap omkring dette vil være viktig.

Det er viktig å jobbe målrettet med utvikling og vedlikehold av ferdigheter innen styrke, utholdenhet og arrestasjonsteknikk for å begrense uhensiktsmessig bruk av fysisk makt (Lie & Lagestad, 2010). Med bakgrunn i diskusjonen ovenfor vil artikkelen belyse spørsmål knyttet til i hvilken grad norske politibetjenter oppgir å bruke fysisk makt i politiarbeid, og i hvilken grad de trener på denne maktbruken. Videre vil artikkelen se på i hvilken grad disse politibetjentenes opplevde forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner hvor det kreves bruk av fysiske ferdigheter som styrke og utholdenhet, endres fra de uteksamineres fra Politihøgskolen til de har arbeidet i politiet noen år. Til slutt vil studien se nærmere på hvordan disse politibetjentene stiller seg til krav om årlige obligatoriske fysiske tester, hvor utholdenhet og styrke samt ferdigheter i arrestasjonsteknikk måles. Disse resultatene vil som nevnt tidligere bli belyst ved hjelp av tidligere politiforskning, hvor det er mest naturlig å trekke inn forskning på fysiske ferdigheter og arrestasjonsteknikk i en norsk kontekst. På den annen side er det store likheter i hvordan politiet rundt om i verden arbeider, og hvilke utfordringer de møter (Bayley, 1996), og av den grunn vil også politiforskning fra andre land trekkes inn i drøftingen.

METODE

Design

Bakgrunnen for studien var et ønske om å belyse hvilket forhold politibetjenter hadde til fysisk trening generelt og arrestasjonsteknikk spesielt etter tre år i politiet. I så måte er problemstillingene i denne studien en del av et større forskningsprosjekt. For å belyse problemstillingene tok jeg utgangspunkt i et spørreskjema som de 360 politistudentene i kullet som avsluttet Politihøgskolen våren 2008, fikk tilbud om å besvare både i 2008 og etter tre år i politiet. I 2008 ble undersøkelsen gjennomført ved utdeling av spørreskjema ved skolen i slutten av studietiden tredje studieår (svarprosent: 85). Dette spørreskje-

maet ble (med noen tilleggsspørsmål) videre besvart våren 2011 gjennom Questback. 204 politibetjenter besvarte denne undersøkelsen både i 2008 og i 2011 (svarprosent: 65). Undersøkelsen er innmeldt til og godkjent av Personvernombudet.

Datainnsamling

Respondentene ble identifisert ved at en politibetjent på forhånd hadde søkt etter navnene på de politistudentene som ble uteksaminert i 2008, for å finne ut hvem som jobbet i politiet. Disse politibetjentene mottok spørreskjemaet på sin jobbrelevante e-post i politiet. Hvordan denne fremgangsmåten påvirket svarene og eventuelle skjevheter i svarfordelingen, er det vanskelig å si noe sikkert om. Det er imidlertid ingenting som tyder på at de som har valgt å svare, skiller seg fra dem som ikke har svart. Det er ikke søkt i registerdata for å finne ut mer om dette, i den grad slike finnes. Tilgjengelige data viser imidlertid at gruppen som svarte i Questback, ikke skiller seg nevneverdig fra dem som ikke svarte i Questback, om vi sammenligner gruppenes kjønnsammensetning, høyde ($1,74 \pm 0,08$ m); alder ($30,1 \pm 2,9$ år); vekt ($80,6 \pm 13,9$ kg) og treningsadferd tre år tidligere. Det er ingen grunn til å anta at arbeidssituasjonen til dem som svarte, skiller seg fra arbeidssituasjonen til dem som ikke svarte på Questback-undersøkelsen. Det foreligger ingen tidligere empiri når det gjelder denne gruppens fysiske prestasjoner etter tre år i politiet, men en kan hevde at denne årgangen med politibetjenter er representativ for politibetjenter med noen års politierfaring. Grunnen til dette er at frafallet er forholdsvis lite, men mest av alt at kullene som har vært uteksaminert de siste årene, som nevnt ikke skiller seg nevneverdig fra hverandre når det gjelder alder, bakgrunn, kjønnsammensetning og andre bakgrunnsvariabler. Det er også grunn til å anta at de fleste av de spurte jobber som operative politibetjenter innen ordenstjeneste og noen innen etterforskning, og at få har lederstillinger eller andre administrative stillinger, da nyutdannede politibetjenter ofte havner i stillinger som innebærer operativ ordenstjeneste. Det kan imidlertid tenkes at politibetjenter med betydelig mer erfaring ville svart annerledes på disse spørsmålene. Et intervju ville trolig vært bedre egnet til å belyse opplevelse av egne ferdigheter, og observasjoner i et feltarbeid ville i større grad ha vist hva politibetjentene faktisk gjør, og ikke hvordan de vil fremstille seg selv. Samtidig gir en spørreskjemaundersøkelse muligheter til å sammenligne og generalisere resultatene til flere respondenter, noe som er utgangspunktet for denne studien.

Analysemetode

For å belyse problemstillingene omkring arrestasjonsteknikk og holdningen til årlige obligatoriske fysiske tester presenterer jeg frekvensfordelinger. Jeg benytter bivariante korrelerasjonsanalyser for å belyse eventuelle sammenhenger mellom bruk av arrestasjonsteknikk og trening på arrestasjonsteknikk ($N = 176$). For å belyse i hvilken grad disse politibetjentenes opplevde forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner hvor det kreves bruk av fysiske

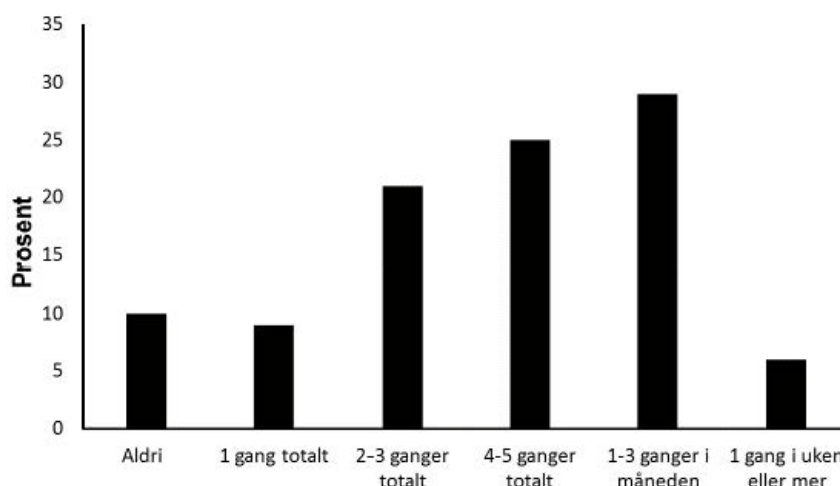
ferdigheter, ble endret fra de ble uteksaminert fra Politihøgskolen til de hadde arbeidet i politiet tre år, benytter jeg paret t-test. Her bruker jeg i tillegg data fra en spørreundersøkelse som respondentene besvarte ved avslutningen av politiutdanningen i 2008. Analysene er utført ved hjelp av statistikkprogrammet SPSS, versjon 21.0 (SPSS, Chicago, IL).

RESULTATER

TABELL 1: HVORDAN TROR DU DINE FORUTSETNINGER ER I DAG NÅR DET GJELDER Å ORDNE OPP I KONFLIKTSITUASJONER HVOR DET KREVES BRUK AV FYSISKE FERDIGHETER (N = 137)

	Dårlige (%)	Under middels gode (%)	Middels gode (%)	Gode (%)	Meget gode (%)
I slutten av politiutdanningen		1	34	57	8
Etter tre år i politiet	1	6	29	56	8

Tabell 1 viser politibetjentenes opplevelse av forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner hvor det kreves bruk av fysiske ferdigheter, i slutten av politiutdanningen og etter tre år i polititjeneste. Som vi ser av tabellen, er denne opplevelsen forholdsvis stabil, og statistiske analyser viser ingen signifikant endring ($t = -1,17$; $p = 0,225$). Tabell 1 viser videre at et flertall mener at de har gode eller meget gode forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner. Vi ser at omtrent 5 prosentpoeng færre opplever middels gode ferdigheter, mens 5 prosentpoeng flere opplever under middels gode ferdigheter. I de andre kategoriene er tallene omtrent de samme i slutten av politiutdanningen og etter tre år i polititjeneste.

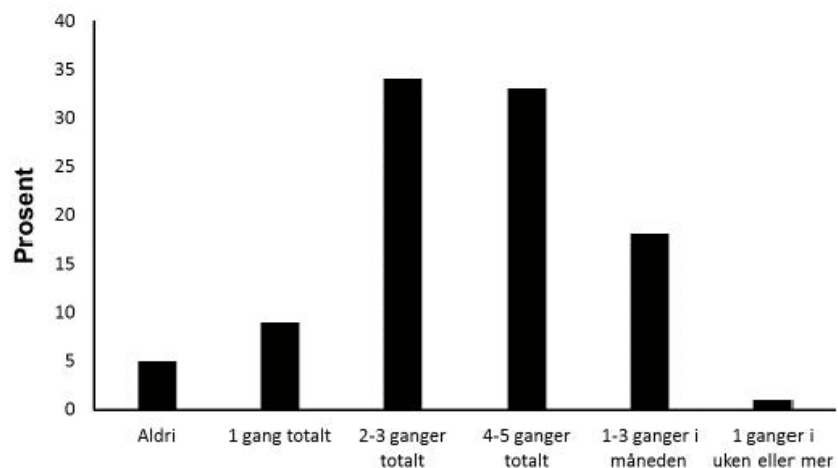

Figur 1. Bruk av fysisk makt i tjenesten siste 12 måneder (med fysisk makt menes her å legge i bakken eller holde personen nede ved fysisk makt / bruk av bend, etc.).

Som vi ser av figur 1, er det store variasjoner i hvor ofte politibetjentene oppgir å ha brukt fysisk makt i løpet av det siste året. Kun 6 prosent oppgir å bruke fysisk makt ukentlig, mens 55 prosent oppgir å ha brukt fysisk makt mellom

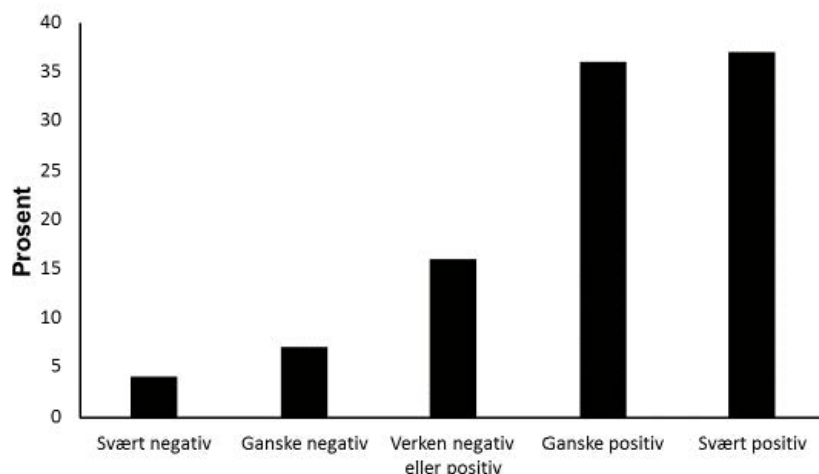
en og fem ganger i løpet av de siste tolv måneder. Tretti prosent oppgir å ha brukt fysisk makt en til tre ganger i måneden i løpet av de siste tolv måneder. Ti prosent oppgir å ikke ha brukt fysisk makt de siste tolv måneder.

Her må det nevnes at svaralternativene beklageligvis ikke har vært helt uttømmende når det gjelder bruk av fysisk makt og antall treninger på fysisk makt gjennom året, ved at de som har trent eller brukt fysisk makt 6–11 ganger i året, ikke har hatt en kategori å velge. Dette er en svakhet som trolig ikke påvirker resultatet i stor grad, da noen trolig vil tendere til å velge en høyere og noen en lavere kategori. At frafallet på disse to spørsmålene er ubetydelig, underbygger en slik påstand.

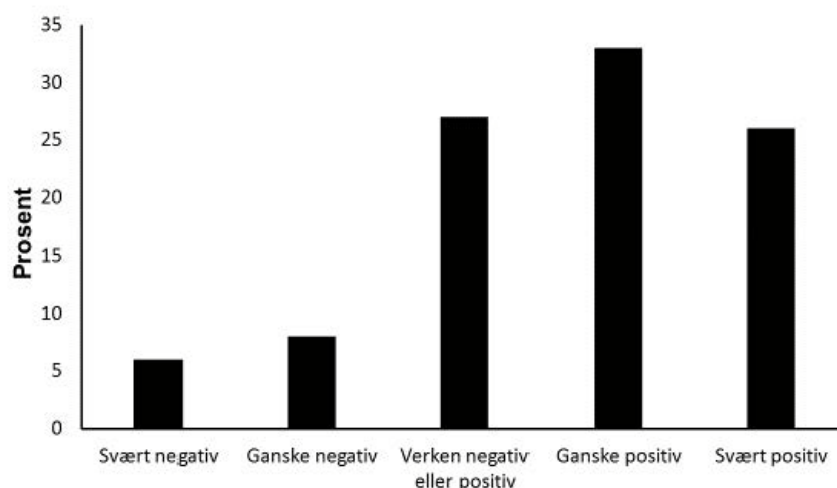
Figur 2. Trening på arrestasjonsteknikk i løpet av siste tolv måneder.

Figur 2 viser at hele to tredeler av politibetjentene oppgav å ha trent arrestasjonsteknikk mellom to og fem ganger i løpet av de siste tolv månedene. Ni prosent oppgav å ha trent arrestasjonsteknikk en gang i løpet av siste tolv måneder, mens fem prosent oppgav at de aldri hadde trent arrestasjonsteknikk i løpet av de siste tolv månedene. Ikke mer enn 19 prosent av respondentene oppgav å trene arrestasjonsteknikk en gang i måneden eller mer. Bare 1 prosent oppgav å trene arrestasjonsteknikk tre ganger i uken eller mer. Korrelasjonsanalysen viser at de som i størst grad oppgir å ha trent arrestasjonsteknikk de siste tolv månedene, også i større grad oppgir å ha brukt arrestasjonsteknikk i denne perioden ($r = ,35$; $p = 0,000$).

Figur 3. Hvordan politibetjentene stiller seg til krav om årlige obligatoriske fysiske tester hvor utholdenhet og styrke testes.

Figur 3 viser at hele 71 prosent av de spurte er positive til krav om årlige obligatoriske fysiske tester hvor utholdenhet og styrke blir testet. Bare 11 prosent er negative til slik fysisk testing.

Figur 4. Hvordan politibetjentene stiller seg til krav om årlige obligatoriske fysiske tester hvor ferdigheter i arrestasjonsteknikk testes.

Figur 4 viser at også når det gjelder testing av ferdigheter i arrestasjonsteknikk, er over halvparten (59 prosent) av de spurte positive til krav om årlige fysiske tester. Bare 14 prosent er negative til årlige obligatoriske tester i arrestasjonsteknikk.

DISKUSJON

Tabell 1 viser at politibetjentene oppgir sine forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner hvor det kreves bruk av fysiske ferdigheter, som like gode etter tre år i polititjeneste som de var i slutten av politiutdanningen. En kan pro-

blematisere hvorvidt tre år er nok til å undersøke utvikling fra student til «erfaren», når det tidligere er vist til at veldig få faktisk trener systematisk og dette ikke støttes målrettet av ledelsen. Dette kan være en svakhet ved studien. Samtidig må det påpekes at det er studiens mål å si noe om hvordan politibetjentes opplevelser av egne ferdigheter har utviklet seg etter tre år, hvor ofte de trener og bruker fysisk makt, samt hvordan de vurderer bruken av årlige fysiske tester. I så måte er tre års erfaring nok. En drøfting av utviklingen av fysiske prestasjoner fra politistudent til erfaren politi vil være fruktbar når jeg forsøker å belyse politistudenters og politibetjentes fysiske ferdigheter.

Utviklingen av fysiske ferdigheter fra politistudent til erfaren politibetjent

En studie over nyere fysiske prestasjoner viser at norske politistudenter presterer forholdsvis godt i øvelser som måler styrke, spenst og utholdenhet (Dillern mfl., 2014). Dette underbygges av en annen studie (Lagestad, 2011a), selv om disse to studiene indikerer at de fysiske ferdighetene hos uteksaminerte studenter sank i perioden 2008–2011. Dette kan blant annet skyldes at antallet studenter som ble tatt opp, ble fordoblet i perioden, samtidig som antallet søkere var forholdsvis stabilt.

En annen spørreskjemabasert studie med samme utvalg viser at politistudentene trente oftere i slutten av studietiden enn ved oppstart nærmere tre år tidligere og også presterte bedre på fysiske tester (Lagestad & Tillaar, 2014a). Gjennom studietiden endret de treningsmønster ved at de trente mer på styrkerelaterte øvelser, som benkpress og kroppsheving, og mindre på utholdenhetsrelaterte. Denne endringen var kjønnsuavhengig. En spørreskjemabasert studie over svenske politistudenters fysiske trening viser store likhetstrekk i hyppighet og treningsmønster mellom svenske og norske politistudenter (Tärnklev & Widing, 2010). En studie som tok utgangspunkt i data fra Norsk Monitor fra 2007 (Lagestad, 2011a), argumenterte for at norske politistudenter skiller seg ut fra jevnaldrende når det gjelder fysisk aktivitetsnivå. Det gjør de først og fremst ved at andelen lavaktive er betydelig mindre blant politistudentene enn blant jevnaldrende, men også ved at flere politistudenter enn jevnaldrende er høyaktive. Å sammenligne aktivitetsnivået mellom norske og andre nordiske politistudenter er noe problematisk, da det er ulikheter i målemetoder mellom studiene, men mye tyder på at nordiske politistudenter generelt bedriver fysisk aktivitet flere ganger i uken og er relativt fysisk aktive (Tärnklev & Widing, 2010; Wahlman, 2005). Intervjuer, testresultater og spørreskjemaundersøkelser tyder på at kvinnelige politistudenter legger like stor vekt på styrketrening gjennom politiutdanningen som mannlige (Lagestad, 2011a; Tärnklev & Widing, 2010). Dette underbygger til en viss grad Finstad (2000), som etter et feltarbeid i politiet peker på at kvinner kompensere for manglende fysisk styrke ved å trene mer maksimal styrke enn menn. På denne måten opplever kvinner at de passer bedre inn i en kultur som synes å dyrke maksimal styrke, og de opplever at de i større grad blir «godtatt som kolleger man kan stole på når det må brukes fysisk kraft» (Finstad, 2000, s. 227).

Basert på diskusjonen omkring empiriske data kan en konkludere med at nyutdannede politibetjenter innehar gode fysiske prestasjoner/ferdigheter og en etablert treningsadferd når de forlater Politihøgskolen. Dette utgjør et viktig grunnlag for å være i stand til å ivareta bruk av fysisk makt ved hjelp av arrestasjonsteknikk, slik at politibetjentene i mindre grad slipper å ty til farlige teknikker som halsgrep (dette vil omtales nærmere senere i diskusjonen). For at politibetjentene skal vedlikeholde de fysiske ferdighetene, er det essensielt at de opprettholder den fysiske aktiviteten gjennom politikarrieren (Smolander, Louhevaara & Oja, 1984; Rossomanno, Herrick, Kirk & Kirk, 2012).

Hva skjer så med politibetjentenes fysiske ferdigheter etter at de har arbeidet flere år i politiet? Det er som vist utført en del studier over politistudenters fysiske prestasjoner i løpet av studietiden, men det er bare én studie som har retestet norske politibetjenters fysiske prestasjoner etter flere år i politiarbeid (Lagestad mfl., 2014). Denne studien tok for seg endringer i politibetjenters fysiske prestasjoner etter 16 år i politiet. Studien viste at prestasjonene i eksamensøvelsene benkpress, kroppsheving i bom, lengde uten tilløp og 3000 meter løping falt med mellom 10 og 32 prosent i løpet av 16 år som politiansatt blant politibetjentene som ble uteksaminert i 1995. En kan si at en slik utvikling til en viss grad er naturlig, og av den grunn kan det være særlig viktig å kompensere for denne endringen ved å trene arrestasjonsteknikk.

Forskning fra andre land som har tatt utgangspunkt i fysiske tester, har pekt på at de fysiske ferdighetene på områder som styrke og utholdenhet synes å bli redusert blant politiansatte etter flere år i polititjeneste (Bonneu & Brown, 1995; Rhodes & Farenholz, 1992; Sørensen, Smolander, Louhevaara, Korhonen & Oja, 2000), selv om én studie fant økte fysiske prestasjoner etter 12,5 år i polititjeneste (Boyce, Jones, Schendt, Lloyd & Boone, 2009). I likhet med Silva mfl. (2012), som pekte på at brasilianske politibetjenter hadde et fysisk aktivitetsnivå over et minimumsnivå, kan en hevde at prestasjonene 16 år etter fullførte politistudier er forholdsvis gode. Dette indikeres for eksempel av at kvinnene etter 16 år i tjeneste løp åtte sekunder raskere enn en gjennomsnittlig kvinnelig politistudent i 2008 (Lagestad, 2011a, s. 110). Når politibetjentene som er rundt 40 år, ennå løfter 94 kilo i benkpress og klarer åtte kroppshevninger i snitt (Lagestad mfl., 2014), er det en meget god prestasjon, særlig når vi vet at muskelstyrke svekkes med alderen (Vianna, Oliveira & Araujo, 2007), og forskning har vist at personer som fortsetter å trene like mye styrke, mister muskelstyrke (Shephard, 1999). På den annen side deltok bare 26 prosent av politistudentene i dette kullet på testingen, og det kan være de best trente som deltok. Selv om det ikke er satt noe minimumskrav for politibetjenters prestasjoner når det gjelder styrke, spenst og utholdenhet, tyder forholdsvis høye prestasjoner og små standardavvik på at alle politibetjentene i studien til Lagestad mfl. (2014) vil kunne bestå slike krav.

Berg (2005) argumenterer for at politibetjenter ikke gir fysisk trening den samme prioritet i yrkeslivet som ved Politihøgskolen, og den tidligere drøftingen av empiriske data støtter en slik påstand. Forskning har da også med

utgangspunkt i spørreskjembaserte populasjonsundersøkelser pekt på at det fysiske aktivitetsnivået blant nordmenn synker i midten av 20-årene (Fasting & Sand, 2009; Kurtze, Gundersen & Nystad, 2000; Lagestad, 2003). Dette er perioden da de fleste politibetjentene starter sitt yrkesaktive liv. Som nevnt i innledningen viste en spørreskjembasert studie med de samme respondentene at disse politibetjentenes treningshyppighet når det gjaldt utholdenhetstrening og styrketrening, var signifikant lavere etter tre år i politiet enn i slutten av politiutdanningen (Lagestad & Tillaar, 2014b). Figur 2 viser at disse politibetjentene i sjelden grad trener arrestasjonsteknikk tre år ut i sin yrkesaktive politikkariere. Likevel har vi i tabell 1 sett at politibetjentene oppgir sine forutsetninger for å ordne opp i konfliktsituasjoner hvor det kreves bruk av fysiske ferdigheter, som å være de samme etter tre år i polititjeneste som de var i slutten av politiutdanningen. Av tabell 1 har vi også sett at et flertall mener at de har gode eller meget gode forutsetninger for å ordne opp i fysisk krevende konfliktsituasjoner. Hove (2012) fant at nytilsatte politifolk viste mindre behov for både relasjonell, teoretisk og praktisk kompetanse enn de øvrige profesjonsgruppene (sykepleiere, lærere, vernepleiere, barnevernsansatte og sosionomer), og at gapet mellom oppfattet behov for kompetanse og tilegnet kompetanse generelt sett var mindre hos politibetjentene enn hos de øvrige profesjonsgruppene. Dette kan bidra til å forklare at politibetjentene ikke opplever et kompetansegap som i realiteten er der. Det viktig å fremheve at deres opplevelse av egne forutsetninger ikke behøver å være riktig. På den annen side kan politibetjentenes fortolkning i tabell 1 skyldes at de tross alt stadig trener forholdsvis ofte, og at deres fysiske prestasjoner etter tre år trolig ikke er betydelig redusert. De har også fått mer erfaring med å løse slike fysiske konfliktsituasjoner etter tre år i politiet. Slik praktisk kompetanse er noe politibetjenter fremhever de har tilegnet seg i minst grad, sammenlignet med relasjonell og teoretisk kompetanse (Hove, 2012). I tillegg kan en se for seg at begrepet «bruk av fysiske ferdigheter» inkluderer både fysisk styrke og utholdenhet samt bruk av fysisk makt gjennom arrestasjonsteknikk. Hvordan politibetjenter definerer dette, er det vanskelig å si noe sikkert om. Det er imidlertid grunn til å anta at ulike politibetjenter kan legge ulik mening i begrepet, selv om de aller fleste trolig vil koble dette til fysiske ferdigheter i samspill med arrestasjonsteknikk.

Bruk av fysisk makt gjennom arrestasjonsteknikk

Bruk av arrestasjonsteknikk kan kreves i uforutsette og kritiske situasjoner, hvor det er involvert mye stress, og hvor utfallet kan være kritisk (Bonneau & Brown, 1995; Boyce mfl., 2009; Lagestad, 2011b). Som vi ser av figur 1, er det store variasjoner i hvor ofte politibetjentene oppgir å ha brukt fysisk makt i form av arrestasjonsteknikk i løpet av det siste året, men omtrent to tredeler av politibetjentene oppgir å ha brukt arrestasjonsteknikk færre enn seks ganger i løpet av de siste tolv månedene. Kun seks prosent oppgir å bruke fysisk makt ukentlig.

At politiet sjelden bruker fysisk makt, samsvarer med en intervjustudie som konkluderte med at politibetjenter bruker fysisk makt svært sjelden, omtrent én gang per måned (Lagestad, 2008). Disse intervjudataene ble underbygd av observasjoner fra et feltarbeid som fant sted med de samme informantene. Her ble det observert at politiet brukte fysisk makt i 6 tilfeller i løpet av alle de 22 vaktsettene. Spørreskjemaundersøkelsen som denne artikkelen bygger på, nyanserer dermed kunnskapen omkring bruk av fysisk makt og peker i retning av at maktbruken varierer en del mellom politibetjentene. Også Andresen (2014) fant gjennom en spørreskjemaundersøkelse at under halvparten oppgav å pågripe med fysisk makt mer enn én gang i måneden. Dette betyr at politiet veldig sjelden må ty til arrestasjonsteknikk og pågripelsesteknikker hvor personer blir lagt i bakken ved hjelp av fysisk makt. Også feltarbeidene til Hoel (2010) og Grevstad (2005) indikerer at politiet sjelden brukte fysisk makt i form av at personer ble lagt i bakken ved hjelp av arrestasjonsteknikk. Dette står i kontrast til studier over politibetjenter i USA, hvor den rapporterte bruken av fysisk makt var betydelig større (Novak, Frank, Smith & Shepard, 2000; Terrill, 2003; Whitaker, 1999). For eksempel påviste Terrill i sin studie over politiet i USA (2003, s. 65–66) at fysisk makt ble brukt i 21 prosent av pågripelsene. Definisjonen av bruk av fysisk makt var imidlertid annerledes, og en kan også problematisere i hvilken grad det er formålstjenlig å sammenligne bruk av fysisk makt når denne skjer i ulike politikulturer og ulike samfunn.

Vi har sett en korrelerasjonsanalyse vise at de som i størst grad oppgir å ha trent arrestasjonsteknikk de siste tolv månedene, også i størst grad oppgir å ha brukt arrestasjonsteknikk i samme periode. Dette funnet kan tolkes dithen at økte ferdigheter gjør at politibetjentene blir mer trygg på arrestasjonsteknikkene og bruker disse mer aktivt i tjenesten. Det kan også være et uttrykk for at de som oftere er i situasjoner hvor det anvendes arrestasjonsteknikk, i større grad enn andre føler behov for å trene arrestasjonsteknikk. I hvilken grad mindre bruk av arrestasjonsteknikk erstattes med mer eller mindre lempelige maktmidler, gir ikke resultatene noe grunnlag for å si noe sikkert om. Arrestasjonsteknikkene er i utgangspunktet skånsomme teknikker som er å foretrekke fremfor mindre lempelige strategier, som bruk av teleskopbatong, pepperspray og i verste fall halsgrep (Lie & Lagestad, 2010). Av den grunn skal en være forsiktig med å konkludere med at det er uheldig at mer trening på arrestasjonsteknikk fører til mer bruk av arrestasjonsteknikk; det kan tvert imot være fordelaktig.

Trening på arrestasjonsteknikk

Selv om det tidligere i artikkelen er vist til en sammenheng mellom prestasjoner i arrestasjonsteknikk og fysiske ferdigheter som styrke, utholdenhet, spenst og hurtighet, vil slike ferdigheter aldri kunne erstatte konkret trening på arrestasjonsteknikk. Samtidig som politibetjentene får lite erfaring med å bruke arrestasjonsteknikk gjennom politiarbeidet (figur 1), viser resultatene at politiet sjelden trener på arrestasjonsteknikk. Figur 2 viser at hele to tredeler av

politibetjentene oppgav å ha trent arrestasjonsteknikk bare mellom to og fem ganger i løpet av de siste tolv månedene. Ni prosent oppgav å ha trent arrestasjonsteknikk én gang i løpet av de siste tolv månedene, mens fem prosent oppgav at de aldri hadde trent arrestasjonsteknikk i løpet av de siste tolv månedene. Resultatene i figur 2 understøtter samtlige tidligere studier over politibetjentes treningshyppighet når det gjelder arrestasjonsteknikk. Den første norske studien over politiets trening på arrestasjonsteknikk var en intervju-studie som konkluderte med at de fleste politibetjentene stort sett trente arrestasjonsteknikk én gang i året når de hadde IP-samling (Lagestad, 2008). Senere har Lie (2010) gjennom en større spørreskjemaundersøkelse funnet at omtrent 12 prosent av respondentene trente arrestasjonsteknikk én gang i måneden eller mer, mens 9 prosent av politibetjentene aldri trente arrestasjonsteknikk. Disse funnene avviker ikke mye fra funnene i figur 2. Både resultatene til Lie (2010) og resultatene i figur 2 baserer seg på politibetjenter som arbeider over hele landet, og en kan tenke seg at treningshyppigheten vil kunne variere fra sted til sted, avhengig av treningskulturen på stedet. Når det gjelder arrestasjonsteknikk, vil en også være avhengig av arrestasjonsteknikkinstruktører, og slike finnes i større grad på større tjenestesteder. I så måte kan en se for seg at treningshyppigheten når det gjelder arrestasjonsteknikk, vil kunne variere mellom større og mindre tjenestesteder, men det er vanskelig å hevde dette med sikkerhet.

At politibetjenter trener så sjelden, står i sterk kontrast til at politistudentene trener 75 timer arrestasjonsteknikk fordelt på tre år (Lie, 2010). Som en politibetjent uttalte det: «Det må jo erkjennes at du trener jo for lite på arrestasjonsteknikk [...]. Du får eksamen og så går du rett ut på gata. Så er det jo sjelden eller aldri du trener på det» (Lagestad, 2008, s. 304). Disse uttalelsene behøver ikke å være representative for norske politibetjentes opplevelse av egne ferdigheter, men i artikkelen ble det fremhevet at utsagnene synes å være symptomatiske for politibetjentene i denne studien. Dette er uheldig i lys av at Lie (2010) fant at grensen for å bestå minstekravene til eksamen i arrestasjonsteknikk var at det ble trent arrestasjonsteknikk én gang i måneden eller mer. Som vi så av figur 2, var det bare 19 prosent av respondentene som oppgav å trene arrestasjonsteknikk så ofte. Det er da også mye som tyder på at en kan sette spørsmålsteget ved kvaliteten på politiets maktbruk. Ut fra resultatene i tabell 1 og figur 2 kan en argumentere for en mangelfull opplevelse av kompetanse-gap blant politibetjenter, slik som for eksempel Hove (2012) beskriver.

Kvaliteten på politibetjentes arrestasjonsteknikk

Ser en bort fra fengselsbetjenter og miljøarbeidere med flere som kan bruke fysisk makt i lukkede institusjoner, er politiet de eneste som har plikt og rett til å bruke fysisk makt i form av blant annet arrestasjonsteknikk mot sivile personer overalt hvor det måtte være nødvendig. I så måte er det bekymringsfullt at alle studiene som har tatt for seg kvaliteten på norske politibetjentes bruk av fysisk makt, konkluderer med at politibetjenter har mangelfulle ferdigheter i arrestasjonsteknikk (Andresen, 2014; Lagestad, 2008; Lie, 2010). Ved bruk av

intervjuer og observasjoner konkluderte en studie med at politiets ferdigheter i arrestasjonsteknikk var mangelfulle (Lagestad, 2008, s. 304). Her uttalte en politibetjent at «om folk flest hadde visst hvor dårlige politiet er til å bruke fysisk makt, hadde de blitt skremt». Heller ikke her er utsagnet nødvendigvis representativt for de fleste politibetjenter, men det eksemplifiserer en holdning som mange av politibetjentene i denne studien uttrykte, og funnet står i motsetning til funnene i tabell 1. Lie (2010) fant senere gjennom en ferdighetstest at hele 59 prosent av politibetjentene ikke hadde tilfredsstillende ferdigheter i arrestasjonsteknikk, og at de ikke var i stand til å utøve fysisk makt i henhold til krav og retningslinjer. Også Andresen (2014) fant i en nyere studie at over halvparten av politibetjentene ikke hadde ferdigheter som var på et slikt nivå at de var anvendbare. Det er grunn til å tro at ferdighetene i arrestasjonsteknikk er i ferd med å bli bedre, blant annet ved at den oppgitte bruken av halsgrep er mindre for nyutdannede enn for mer erfarne politibetjenter (Lie, 2010). Samtidig tyder diskusjonen ovenfor på at treningen på arrestasjonsteknikk er for mangelfull til å vedlikeholde og utvikle god kvalitet på arrestasjonsteknikken, og at dette forklarer at kvaliteten på politiets bruk av fysisk makt er mangelfull. Flere har pekt på at disse manglene kan få alvorlige konsekvenser både for politi og for publikum (Andresen, 2014; Lagestad, 2008; Lie, 2010). Her er det nærliggende å vise til en studie fra Finland, som fremhever at hele 40 prosent av arbeidsulykkene under politiarbeid skjedde under bruk av arrestasjonsteknikk (Smolander mfl., 1984). Michalsen og Dahl (2008) fremhever at det er et kompetansegap mellom de operative ferdigheter politiet rent faktisk har, og hva som er ønskelig for at oppdrag skal løses på en forsvarlig måte. De fant i sin studie at det var et udekket behov for kompetanseheving innen politioperative disipliner.

Flere studier har funnet at norske politibetjenter opplever at det i liten grad er tilrettelagt for fysisk trening på tjenestestedene (Lagestad mfl., 2011; Lie, 2010). At mange politibetjenter ønsker seg mer trening på arrestasjonsteknikk (Lagestad, 2008; Lagestad mfl., 2011), er således et godt utgangspunkt for bedre å legge til rette for slik trening. Når denne studien og andre studier (Lagestad, 2008; Lie, 2010) tyder på at politiet hovedsakelig trener på bruk av fysisk makt to til fem ganger i året samtidig som de sjelden bruker arrestasjonsteknikk, forstår vi at det er vanskelig å opprettholde og vedlikeholde ferdighetene.

Ved en slik tilnærming blir det større risiko for feilbruk og uhensiktsmessig bruk av fysisk makt, som halsgrep (Lagestad, 2008). Selv om en ikke med sikkerhet kan si hvilke stillinger disse politibetjentene jobber i, er det som nevnt i metodedelene mye som tyder på at de fleste jobber som operativt politi, hovedsakelig i ordenstjeneste. Det er også grunn til å bemerke at alle politibetjenter i det norske politiet i utgangspunktet skal være i stand til å bruke arrestasjonsteknikk på en god måte. Å kunne pågripelsesteknikkene så godt at de er automatisert og kan tilpasses ulike situasjoner, krever at man trener betydelig mer enn hva politibetjenter i Norge oppgir å gjøre (Lagestad, 2008). Andresen (2014) konkluderer med at politiets ferdighetstrening frem til 2011 ikke har

gitt mannskapene et enhetlig anvendbart ferdighetsnivå. At politibetjenter ikke opplever gapet mellom nødvendige ferdigheter og faktisk kompetanse (Hove, 2014), kan bidra til at de er lite bevisste på dette lave ferdighetsnivået.

Årlige fysiske tester

I en studie ble det påpekt at årlige fysiske tester i politiet ville kunne ha en positiv betydning for arrestasjonsteknikktreningen og annen fysisk trening (Lagestad & Tillaar, 2014b). Figur 3 viser at hele 71 prosent av de spurte er positive til krav om årlige obligatoriske fysiske tester hvor utholdenhet og styrke blir testet. Bare 11 prosent er negative til slik fysisk testing. Figur 4 viser at også når det gjelder testing av ferdigheter i arrestasjonsteknikk, er over halvparten (59 prosent) av de spurte positive til krav om årlige fysiske tester. Bare 14 prosent er negative til årlige obligatoriske tester i arrestasjonsteknikk. At politibetjenter er positive til årlige fysiske tester, er også påvist i en spørreskjemabasert studie fra en annen nasjonal kontekst med lignende utfordringer (Bissett, Bissett & Snell, 2012). En kan se for seg at innføring av krav om årlige obligatoriske fysiske tester ville kunne øke bevisstheten omkring fysisk trening blant politibetjenter. Med tanke på at arrestasjonsteknikk slik den fremstår i læreboken (Lie og Lagestad, 2010), er politiets eneste legale redskap ved bruk av fysisk makt, er gode ferdigheter på dette området viktig. At politibetjentene i studien er mer negative til årlige tester i arrestasjonsteknikk enn årlige tester av utholdenhet og styrke, er ikke særlig overraskende. Dette kan henge sammen med at ferdighetene i arrestasjonsteknikk i mindre grad enn fysiske ferdigheter som styrke og utholdenhet er blitt vedlikeholdt etter Politihøgskolens grunnutdanning. Det vil også være naturlig at politiet når de i liten grad bruker arrestasjonsteknikk, også vil oppleve den som mindre relevant enn generell fysisk trening.

Betydningen av fysiske ferdigheter i et arbeidsperspektiv

Politiets oppgaver rundt om i verden synes å være universelle (Bayley, 1996), og i så måte synes det naturlig også å trekke inn forskning fra andre land i diskusjonen omkring betydningen av fysiske ferdigheter generelt og arrestasjonsteknikk spesielt i politiets arbeid. Lonsway (2003) peker på at det er vanskelig å si noe konkret om hvilke fysiske ferdigheter som kreves i politiarbeid, fordi ingen studie har klart å identifisere dem. Flere studier har imidlertid forsøkt å belyse dette, men med noe ulike svar. Lonsway (2003) viser til at studier har påvist at politibetjenter løfter og bærer mistenkte, klatrer og forserer hindringer, dytter kjøretøy og løper etter mistenkte. Shephard og Bonneau (2003) viser til at operativt politiarbeid til en viss grad synes å kreve styrke, utholdenhet og evne til å bevege seg, mens Bonneau og Brown (1995) peker på at politiarbeid i hovedsak setter krav til å kunne kripe, balansere, hoppe over, klatre, løfte, bære, trykke, dra, forsvare seg og holde imot. Arvey, Landon, Nutting og Maxwell (1992) viser til bryting, skyving, draing, løping og slåing som de mest rapporterte fysiske aktivitetene, mens Bissett mfl. (2012) peker på at poli-

tibetjenter fremhever løfting, bæring, skyving, draing og dytting som de fysiske oppgavene politifolk i størst grad utfører.

Forskning har påvist en sammenheng mellom fysiske ferdigheter (fysisk kapasitet) og evnen til å utføre operativt politiarbeid (Arvey mfl., 1992; Bissett mfl., 2012; Hendrickson mfl., 2010; Holgersson & Knutsson, 2008; Hunter, Bamman, Wetzstein & Hilyer, 1999; Lagestad, 2011b; Lonsway, 2003; Shephard & Bonneau, 2003; Rossomanno mfl., 2012), selv om flere nordiske studier har vist at de fleste av politiets arbeidsoppgaver ikke er særlig fysisk krevende (Holmberg, 2003; Lagestad, 2011a; Lönn mfl., 2006). Blant annet fant Holgersson og Knutsson (2008) at ett av fire kjennetegn på de politibetjentene som oppfylte det høyeste kravnivået når det gjaldt arbeidsprestasjoner i ordenstjeneste, var god fysisk form. Koblingen mellom fysiske ferdigheter og politiarbeid ble i en studie også oppgitt til i stor grad å være grunnen til at politistudentene bedrev fysisk aktivitet på fritiden (Lagestad, 2011b). Denne studien viste at 97 prosent av politistudentene oppgav at det var viktig for en politibetjent å være i god fysisk form generelt. Studien, som brukte observasjoner, spørreskjemaundersøkelser og intervjuer med norsk politi, indikerte at fysiske ferdigheter var viktig i et mentalt, operativt og helsemessig perspektiv (Lagestad, 2011b). Gode fysiske ferdigheter har også hatt en viktig symbolsk funksjon i politikulturen. Dette vil bli drøftet nærmere.

Betydningen av fysiske ferdigheter og arrestasjonsteknikk i politikulturen

Drege og Nytingnes (1999) fremhever hvilken betydning fysisk styrke har som et symbol i politiet. Fysisk styrke er viktig blant annet når det gjelder vurdering av egnethet som politi, hvor fysiske kvaliteter er høyt verdsatt. Denne symbolske funksjonen synes å være universell (Doran & Chan, 2003; Finstad, 1998; Motevasel, 2000; Westmarland, 2001), selv om betydningen kan variere med de ulike politikulturene (Graner, 2004). Dette henger nært sammen med at politiryket er blitt fremstilt som et tøft og farlig yrke (Reiner, 2000).

Den symbolske betydningen som styrke har hatt i det norske politiet, synes ikke å være et nytt fenomen. Larsson (2010) peker på at armstyrke tradisjonelt har vært sett på som et viktig kriterium for å bli politi, da det har vært en forventning om at politifolk skulle være sterke. Da Larsen (1946) beskrev sine kollegaer i Oslo-politiet på slutten av 1800-tallet, fremhevet han at de var godt trente og sterke. Finstad (2000) peker på at atletiske kropper gir signaler om trygghet og kontroll. Også politistudenter som hadde jobbet ett år i politipraksis, trakk frem at det var viktig å fremstå som godt fysisk trent i politiarbeidet (Lagestad, 2011b). Åberg (2001) fant at fysisk styrke var en av de fire viktigste egenskapene til en kompetent politibetjent. Også Carlström (1999) viser til at styrke og fysiske ferdigheter er viktig for den ideelle politibetjenten i den svenske politikulturen. En studie fant at nettopp benkpress synes å være en viktig indikator på operativ ferdighet og en «kulturbærer» innenfor politiutdanningen (Lagestad, 2011a). Solheim (1998) hevder at kroppen fungerer som et sær-

egent informasjonssystem; den er bærer av et symbolsk meningsunivers som gir meningsbærende tegn til andre. En kan hevde at politibetjentenes kropp i høyeste grad er en «representasjonskropp» i forbindelse med betjentenes virke og kontakt med publikum.

Innad i politiet trekker yrkeskulturen grensene for hvor stor frihet den enkelte har til å betrakte seg som en skikkelig politibetjent (Knutsson & Graner, 2001). Dette skjer ved at den enkelte tilpasser seg de normer og vurderinger som er dominerende i politiet. Drøftingen tyder på at fysiske ferdigheter synes å ha en sentral rolle her. Når det i fysisk trening som eneste fag ved Politihøgskolen er blitt utdelt en bestemannspris på bakgrunn av fysiske prestasjoner (og ikke i andre fag på bakgrunn av for eksempel intellektuelle prestasjoner), er det med på å bygge opp under denne symbolske betydningen. Diskusjonen over kan tyde på at det er viktigere hvordan en fremstår, enn hva de faktiske arbeidsoppgavene i politiet krever.

Mye tyder på at mens grunntreningen blir ivaretatt i en politikultur hvor slik fysisk trening blir verdsatt, synes det i liten grad å skje når det gjelder arrestasjonsteknikk. Figur 2 har vist at de fleste politibetjentene tre år etter Politihøgskolen trener arrestasjonsteknikk to til fem ganger i løpet av året – funn som blir underbygd av tidligere studier (Lagestad, 2008; Lie, 2010). I en annen studie foretatt blant informantene i denne studien, oppgav informantene å trene grunn trening to til fire ganger i uken tre år etter Politihøgskolen (Lagestad & Tillaar, 2014b). Som vi forstår, trente politibetjentene 50 ganger mer grunn trening enn arrestasjonsteknikk etter tre år i politiet. Med tanke på den tidligere diskusjonen tyder dette på at man ikke jobber godt nok med å sette fysisk trening i sammenheng med politiets bruk av makt i kritiske hendelser.

Nå er det imidlertid grunn til å anta at disse politibetjentene trente mer grunn trening enn arrestasjonsteknikk også ved Politihøgskolen. Siden det var ukentlige obligatoriske treninger i arrestasjonsteknikk, er det grunn til å anslå at de som trente minst arrestasjonsteknikk, trente omtrent fem ganger mer grunn trening enn de trente arrestasjonsteknikk (Lagestad, 2011a). Som vi forstår, er forskjellen stor. Dette kan bidra til å forklare at Lie (2010) fant at hele 59 prosent av politibetjentene i hans studie ikke hadde tilfredsstillende ferdigheter i arrestasjonsteknikk etter flere år i etaten.

Resultatene fra denne studien, Lagestads (2008) og Lies (2010) studie samt den tidligere drøftingen indikerer at trening på arrestasjonsteknikk ikke har den samme symbolske betydningen i politiet som grunn trening. Mye tyder på at slik trening heller ikke anerkjennes og verdsettes i like stor grad i politikulturen som trening på styrke og utholdenhet. Ut fra diskusjonen ovenfor kan en hevde at grunn trening gir mer fysisk kapital (Bourdieu, 1978) ved at den gir mer anerkjennelse i politikulturen enn trening på arrestasjonsteknikk. Det synes naturlig å trekke inn begrepet *fysisk kapital* for å belyse hvilken betydning grunn trening og arrestasjonsteknikk har i politikulturen (Bourdieu, 1978). *Fysisk kapital* er betegnelsen på en av Bourdieus (1978) kapitalformer.

Kapitalbegrepet omfatter alle former for ressurser som kan benyttes i konkurranse med andre, særlig når det gjelder anerkjennelse. Bourdieu bruker begrepet blant annet for å vise at visse mennesker nyter tillit, aktelse, anseelse, renommé osv. gjennom at de gjenkjennes, anerkjennes og godkjennes som aktverdige og overlegne. Enhver inntar en objektivt definert posisjon ut fra ulike kapitalfordelinger og deres relative mengde kapital, og produksjonen av fysisk kapital anses som viktig i maktrelasjoner og for den enkeltes status. Bourdieu peker videre på at ulike typer fysisk kapital gir ulik anerkjennelse i ulike kulturer. Det kan tenkes at arrestasjonsteknikk og grunnleggende fysiske ferdigheter, som styrke og utholdenhet, gir ulik fysisk kapital i politiet.

På den annen side kan det også være at terskelen for å trene arrestasjonsteknikk er betydelig høyere enn terskelen for å trene grunntrening, og at dette kan være grunnen til at det er lite arrestasjonsteknikktrening. For å kunne trene arrestasjonsteknikk på en god måte er det en fordel å være minst to personer samt helst ha tilgang til et mattebelagt gulv, slik at man unngår skader. Lie (2010) påviste at hele 94 prosent av politibetjentene opplevde at det ikke var godt tilrettelagt for trening på arrestasjonsteknikk i arbeidstiden. Mangel på noen å trene sammen med og på mattebelagt gulv kan dermed bidra til at det er lite trening. Lie fant videre at hele 86 prosent av politibetjentene opplevde at de manglet muligheter til å trene nok på arrestasjonsteknikk. Dette underbygger en slik hypotese.

KONKLUSJON

Resultatene viser at politibetjentene både trener for lite og bruker arrestasjonsteknikk for lite til å kunne vedlikeholde og utvikle gode ferdigheter i arrestasjonsteknikk selv om de opplever å ha like god kompetanse når det gjelder å løse fysisk krevende konflikter. Denne mangelen på forståelse av eget kompetansegap er også fremkommet i annen politiforskning (Hove, 2012). Drøftingen tyder på at det å vedlikeholde ferdighetene i arrestasjonsteknikk er en langt større utfordring for politibetjenter enn å vedlikeholde andre fysiske ferdigheter i en politikultur hvor trening på arrestasjonsteknikk synes å være lite fremtredende og lite verdsatt. Resultatene og tidligere forskning tyder på at mens det finnes en kultur for grunntrening både gjennom studietiden ved Politihøgskolen og i forholdsvis stor grad videre i det yrkesaktive liv, er en slik kultur for trening på arrestasjonsteknikk nærmest fraværende i det yrkesaktive liv. Dette er problematisk, da politiet som nevnt er de eneste som har rett og plikt til å bruke arrestasjonsteknikk, og dårlig kvalitet på denne maktbruken kan være livstruende (Lie & Lagestad, 2010).

Mye tyder på at normalt rutinemessig politiarbeid ikke opprettholder det fysiske ferdighetsnivået, og ekstra trening blir dermed særlig viktig. Vi har sett at dette skjer i liten grad hva angår arrestasjonsteknikk. Det blir hevdet at det mangler strategisk lederansvar når det gjelder utviklingen av politibetjentes arrestasjonsteknikk. En kan hevde at ledere i politiet ikke legger nok vekt på

trening på arrestasjonsteknikk ved at det indirekte kommuniseres at fysisk trening er en personlig avgjørelse. Politiledere burde i større grad benytte systematisert og spesifikk trening på arrestasjonsteknikk som et strategisk middel for å få ned forekomsten av kritiske hendelser i forbindelse med politiets bruk av fysisk makt.

Det er i så måte gunstig at resultatene viser at omtrent to tredeler av politibetjentene i denne studien er positive til årlige tester i styrke, utholdenhet og arrestasjonsteknikk. Dette vil kunne øke bevisstheten omkring slik trening, og det vil kunne få ledelsen mer på banen for å tilrettelegge for den. I et rundskriv fra Politidirektoratet av 26. juni 2007 fremheves det at trening på arrestasjonsteknikk skal prioriteres ute ved tjenestestedene (rundskriv 2007/011). Resultatene fra denne studien og flere andre studier som er blitt presentert i artikkelen, tyder på at dette rundskrivet ennå ikke er blitt implementert godt nok på tjenestestedene. I så måte vil denne artikkelen bidra til mer kunnskap om utviklingen av politiets fysiske kapasitet og ferdigheter i arrestasjonsteknikk og vil kunne bidra til en økt bevissthet omkring disse i politiet. Indirekte kan spesifikke og systematiske arrestasjonstekniske ferdigheter bedre politiets evne til å løse sitt samfunnsoppdrag ved å minske risikoen for kritiske hendelser når politiet bruker fysisk makt.

REFERANSER

- Arvey, R.D., Landon, T.E., Nutting, S.M., & Maxwell, S.E. (1992). Development of physical ability tests for police officers: A construct validation approach. *Journal of Applied Psychology, 77*(6), 996–1009.
- Andresen, A. (2014). *Politiets trening på bruk av fysisk makt*. PHS Forskning 2014:1. Oslo: Politihøgskolen.
- Bayley, D.H. (1996). *Police for the future*. New York: Oxford University Press.
- Berg, T. (2005). Trener for lite og for dårlig. *Politiform, 10*, 20-25.
- Bissett, D., Bissett, J., & Snell, C. (2012). Physical agility tests and fitness standards: Perceptions of law enforcement officers. *Police Practice and Research: An International Journal, 13*(3), 208–223.
- Bjørklund, R.A. (1997). *Politipsykologi*. Vett og Viten.
- Bonneau, J., & Brown, J. (1995). Physical ability, fitness and police work: A Canadian perspective. *Journal of Clinical Forensic Medicine, 2*, 157–164.
- Bourdieu, P. (1978). Sport and social class. *Social Science Information, 17*(6), 819–840.
- Boyce, R.W., Jones, G.R., Schendt, K.E., Lloyd, C.L., & Boone, E.L. (2009). Longitudinal changes in strength of police officers with gender comparisons. *Journal of Strength and Conditioning Research, 23*(8), 2411–2418.
- Carlström, A.K. (1999). *På spaning i Stockholm: En etnologisk studie av polisarbeid*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Dillern, T., Jenssen, O.R., & Ingebrigtsen, J. (2014). Physical fitness and anthropometric characteristics of graduating Norwegian police college students. *European Journal of Policing studies, 1*(3), 193–205.
- Doran S., & Chan, J.B.L. (2003). *Doing gender*. I: J.B.L. Chan, C. Devery & S. Doran, *Fair cop: Learning the art of policing* (s. 276–300). University of Toronto Press.
- Finstad, L. (1998). *En av gutta? Om kjønn i politiet*. I: A. Kongstad, B. Kyvsgaard B. & A. Storgaard (red.), *Kvinder på randen*. Aarhus: Aarhus universitetsforlag.
- Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag.

- Greenberg, G.J., & Berger, R.A. (1983). A model to assess one's ability to apprehend and restrain a resisting suspect in police work. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 25(11), 809–813.
- Grevstad, C. (2005). *Police, power and authority: A study of police–public relations in Western Norway*. Master's thesis in Visual Cultural Studies. Department of Social Anthropology, University of Tromsø.
- Hendrickson, N.R., Sharp, M.A., Alemany, J.A., Walker, L.A., Harman, E.A., Spiering, B., ... Nindl, B.C. (2010). Combined resistance and endurance training improves physical capacity and performance on tactical occupational tasks. *European Journal of Applied Physiology*, 109, 1197–1208.
- Hoel, L. (2010, December 9). «Å gjenopprette orden. En studie av politibetjentens praktiske kunnskap – i et fenomenologisk-hermeneutisk perspektiv». Doctoral dissertation, final seminar. Bodø: University of Nordland.
- Holgersson, S., & Knutsson, J. (2012). *Hva gjør egentlig politiet?* Oslo: Politihøgskolen.
- Holmberg, L. (2003). *Policing stereotypes: A qualitative study of police work in Denmark*. Gliensicke, Tyskland: Galda Wilch.
- Hove, K. (2012). Kompetansebehov hos nytilsatt politi. *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskap*, 99(1), 77–96.
- Hunter, G.R., Bamman, M.M., Wetzstein, C.J., & Hilyer, J.C. (1999). Validation of fitness/physical abilities tests for evaluating the ability to do job-related tasks. *Strength and Conditioning Journal*, 21(2), 33–39.
- Lagestad, P. (2008). Politiets bruk av fysisk makt. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 95, 298–314.
- Lagestad, P. (2011a). «Fysisk styrke eller bare prat»: Om kjønn, fysisk trening og ordens tjeneste i politiet. Doktoravhandling (ph.d.). Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Lagestad, P. (2011b). Physical skills and work performance in policing. *International Journal of Police Science and Management*, 14, 58–70.
- Lagestad, P., Sem, G.L., Lund, J.L., Kalland, T., Løberg, A., & Halvorsen, L. (2011). «Politiet i form»: Et prosjekt i regi av NPI. Oslo: Norges Politidrettsforbund.
- Lagestad, P. (2014). The importance of relating theory and practice when teaching police students. *European Journal of Policing Studies*, 1(3), 206–224.
- Lagestad, P., & Tillaar, R.V. (2014a). A comparison of training and physical performance of police students at the start and the end of three-year police education. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 28, 1394–1400.
- Lagestad, P., & Tillaar, R.V. (2014b). Longitudinal changes in the physical activity patterns of police officers. *International Journal of Police Science and Management*, 6, 76–86.
- Lagestad, P., Jenssen, O.R., & Dillern, T. (2014). Changes in police officers' physical performance after 16 years of work. *International Journal of Police Science and Management*, 16(4), 308–317.
- Larsen, R. (1946). *Fra vokterstuen til Møllergaten 19: Erindringer fra 44 års tjeneste ved Oslopolitiet*. Oslo: Aschehoug.
- Larsson, P. (2010). Fra armsterke bondesønner til akademikerbarn: Om rekrutteringen til politiyket. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 97(2), 150–159.
- Lie, A.L. (2010). *Politiets bruk av fysisk makt*. PHS Forskning 2010:2. Oslo: Politihøgskolen.
- Lie, A.L., & Lagestad, P. (2010). *Arrestasjonsteknikk*. Oslo: Gyldendal.
- Lonsway, K.A. (2003). Tearing down the wall: Problems with consistency, validity, and adverse impact of physical agility testing in police selection. *Police Quarterly*, 6(3), 237–277.
- Lönn, I., Lönn, P., & Hansen, A.R. (2006). Vi tar pulsen på politen. *Svensk idrottsforskning*, 4, 29–32.
- Michalsen, N.P., & Dahl, J.H. (2008). «Kan jeg skyte nå...?»: En drøfting av den operative kompetansen til den norske politimannen. Masteroppgave i praktisk kunnskap. Oppgaven er unntatt fra offentlighet.

- Motevasel, I.N. (2000). *Men, kvinner & omsorg: En studie av omsorg som begrepp och handling i man- og kvinnodominerte yrken*. Filosofisk doktoreksamen, Lund universitet.
- Novak, K.J., Frank J., Smith B.W., & Shepard, R.E. (2002). Revisiting the decision to arrest: Comparing beat and community officers. *Crime & Delinquency*, 48(1), 70–98.
- Politidirektoratet (2007). *Halsgrep, mageleie ved pågrep/innbringelse og transport av arrestanter mv. 2007/011*.
- Rahtz, H. (2003). *Understanding police use of force*. Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- Reiner, R. (2000). *The politics of the police*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press.
- Rossomanno, C.I., Herrick, J.E., Kirk, S.M., & Kirk, E.P. (2012). A 6-month supervised employer-based minimal exercise program for police officers improves fitness. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 26(9), 2338–2344.
- Shephard, R.J. (1999). Age and physical work capacity. *Journal of experimental age research*, 25(4), 331–343.
- Shephard, R.J., & Bonneau, J. (2003). Assuring gender equity in recruitment standards for police officers. *Canadian Journal of Applied Physiology*, 27(3), 263–295.
- Smolander, J., Louhevaara, V., & Oja, P. (1984). Policemen's physical fitness in relation to the frequency of leisure-time physical exercise. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 54(4), 295–302.
- Spesialenheten for politisaker (2006). Vedtak i sak 060621/20060496. Nedlastet 9. desember 2009 fra <http://www.spesialenheten.no/AVGJØRELSE/tabid/4678/language/nbNO/Default.aspx>.
- Sörensen, L., Smolander, J., Louhevaara, V., Korhonen, O., & Oja, P. (2000). Physical activity, fitness and body composition of Finnish police officers: A 15-year follow-up study. *Occupational Medicine*, 50(1), 3–10.
- Terrill, W. (2003). Police use of force and suspect resistance: The micro process of the police-suspect encounter. *Police Quarterly*, 6(1), 51–83.
- Tärnklev, C. & Widing, M. (2010). *Polisstudenters motionsvanor. En studie av polisstudenternas motionsvaner under utbildningen*. Manus. Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen.
- Vianna, L.C., Oliveira, R.B., & Araujo, C.G.S. (2007). Age related decline in handgrip strength differs according to gender. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 21(4), 1310–1314.
- Wahlman, L. (2005). *Aspiranters och fältpolisens idrotts- och motionsvanor*. Eksamensarbeid. Yrkeshøgskolan Sydväst. Utbildningsprogrammet för idrott och hälsopromotion, Esbo, Finland.
- Westmarland, L. (2001). *Gender and policing. Sex, power and police culture*. Cullompton: Willan Publishing.
- Whitaker, G.P. (1999). *What is patrol work? I: Gaines L.K., Cordner G.W. (red.), Policing perspectives: An anthology* (s. 213–224). Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Wilmore, J.H., & Davis, J.A. (1979). Validation of a physical abilities field test for the selection of state traffic officers. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 21(1), 33–40.